

Чи можна призупиняти надання відповідей на запити та звернення в період дії правового режиму воєнного стану?

Особливості розгляду запитів на інформацію та звернень громадян визначені в законах України “Про доступ до публічної інформації” (далі - Закон № 2939-VI) та “Про звернення громадян” (далі - Закон № 393/96-ВР), відповідно.

З аналізу положень ст. 19 Закону № 2939-VI та ст. 3 Закону № 393/96-ВР, які надають визначення понять запити та звернення, можна дійти висновку, що:

- запит, перш за все, стосується надання готової інформації, яка не потребує узагальнення, обробки або іншого створення,
- при цьому звернення надає можливість повідомити інформацію, за результатами опрацювання якої громадянин отримує нову інформацію у вигляді окремого роз’яснення щодо вжитих заходів.

Таким чином, на практиці звернення та запити є досить спорідненими правовими інститутами, які часто переплітаються між собою та потребують застосування різних правових порядків їх розгляду.

Частина 6 ст. 22 Закону № 2939-VI допускає відстрочку в задоволенні запиту як єдиний інструмент відкладення розгляду запиту на інформацію.

При цьому Закон № 2939-VI не надає права розпоряднику інформації відстрочити надання відповіді на запит або відмови в його задоволенні.

Детальніше про особливості відстрочки в задоволенні запиту в умовах воєнного стану можна ознайомитись за посиланням: <https://cutt.ly/SF7KIFc>

У свою чергу Закон № 393/96-ВР не передбачає жодного механізму призупинення розгляду звернення, крім максимального відтермінування його розгляду до 45 календарних днів на підставі ч. 1 ст. 20 цього ж Закону.

До того ж, виникає питання як бути у разі, коли запит на інформацію, який подано згідно із Законом № 2939-VI, за своїм змістом поєднує також предмет регулювання Закону № 393/96-ВР або навпаки?

За загальним правилом такий "запит-звернення" повинен розглядатися у відповідних частинах у строк та порядок, передбачені відповідними законами. Такої позиції притримується Пленум Вищого адміністративного суду України у п. 3.4. постанови “Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації” від 29.09.2016 № 10.

Громадянам слід враховувати, що направлення на підставі Закону № 2939-VI комбінованого "запиту-звернення" зобов’язує особу дотримуватися при його оформленні також вимог Закону № 393/96-ВР.

Водночас, за виняткових обставин, пов’язаних із захистом життя та здоров’я працівників, врятуванням майна тощо, допустиме застосування відстрочки в задоволенні частини запиту, поданого на підставі Закону № 2939-VI, з одночасним наданням відмови на іншу частину запиту, яка потребує створення публічної інформації, на підставі п. 1 ч. 1 ст. 22 цього ж Закону (розпорядник інформації не володіє і не зобов’язаний відповідно до його компетенції, передбаченої законодавством, володіти інформацією, щодо якої зроблено запит).

У період воєнного стану також необхідно звертатись до вимог Закону України “Про правовий режим воєнного стану” (далі - Закон № 389-VIII), який є спеціальним по відношенню до інших законів та визначає вичерпний перелік заходів правового режиму воєнного стану, які можуть застосовуватись у межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Вичерпний перелік таких заходів визначено у ч. 1 ст. 8 Закону № 389-VIII. Зазначений перелік, зокрема не містить жодного прямого чи опосередкованого права спеціально уповноваженим на їх застосування суб’єктам обмежувати конституційні права

на інформацію та звернення шляхом призупинення надання відповідей на запити та звернення відповідно.

Таким чином, чинним законодавством України не передбачено права в органах державної влади та місцевого самоврядування призупиняти розгляд запитів та звернень.

Водночас, як діяти посадовій особі відповідного органу влади в умовах коли забезпечити підготовку та направлення відповіді на запит та/або звернення не вдалося у зв'язку з неминучою загрозою для її життя та здоров'я?

Відповідно до ч. 3 ст 9 Закону № 389-VIII в умовах воєнного стану особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, не несе відповідальність, у тому числі кримінальну, за рішення, дії чи бездіяльність, негативні наслідки яких неможливо було передбачити або які охоплюються виправданим ризиком, за умови, що такі дії (бездіяльність) були необхідні для відсічі збройної агресії проти України або ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту.

За таких обставин допустиме завчасне інформування громадян, які звернулись із запитом та зверненнями, однак лише про можливі затримки у наданні відповідей. В такому разі, за першої ж нагоди, після завершення дії обставин непереборної сили та повернення органу чи іншої установи до звичайного формату роботи, відповідальна посадова особа зобов'язана розглянути відповідне звернення або запит та надати відповідь.

Отже, не підлягатиме покаранню посадова особа відповідного органу влади, яка не мала можливості надати своєчасно відповідь на запит або звернення, у зв'язку з обставинами, що не залежали від її волі (напр. бойові дії, військове вторгнення на територію знаходження установи, виконання завдань, пов'язаних із врятуванням життя та майна тощо).